

Vergaderjaar 1988–1989

20 651

Uitvoering van de Verordening nr. 2137/85 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juli 1985 tot instelling van Europese economische samenwerkingsverbanden (PbEG L 199/1)

Nr. 6

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 1 december 1988

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

A Inleidende beschouwingen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Een, volgens Europees recht gevormde, rechtsentiteit doet zijn intrede in ons rechtsleven. Deze leden betwijfelden echter of de Europese Economische Samenwerkingsverbanden (E.E.S.V.) veelvuldig zal worden toegepast. De mogelijke rechtsvormen in Nederland om joint ventures, samenwerkingsverbanden in het leven te roepen zijn zo gevarieerd en kunnen zodanig op de behoefte van de partners worden toegesneden dat er bepaald geen behoefte bestaat aan een nieuwe rechtsvorm. Bij dit alles komt nog het nadeel dat omtrent verschillen in uitleg in veel gevallen een praejudicieel arrest van het Europese Hof nodig zal zijn waardoor een geschilbeslechting lang zal duren. Slechts in de sfeer van samenwerkende vrije beroepsbeoefenaren zou deze rechtsvorm een psychologisch extra kunnen opleveren. Een andere mogelijkheid van bloei van de E.E.S.V. zou kunnen zijn een mogelijke fiscale attractie.

Het bovenstaande, aldus de leden van de C.D.A.-fractie, laat onverlet de eis – integendeel accentueert deze – dat de nieuwe supra-nationale rechtsvorm zo goed mogelijk in ons rechtsbestel ingebed dient te worden. Deze leden achtten voorsnog vanuit deze optiek het wetsvoorstel te beperkt van opzet.

De leden van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij vroegen of enige voorspellingen te maken zijn over de plaats die E.E.S.V.'s in het Europese economische leven gaan spelen. Meer in het bijzonder vroegen zij of uit bestaan van de «groupements d'intérêt économique» en Frankrijk of van een vergelijkbaar instituut in België enige conclusies te trekken waren.

Het lid van de R.P.F.-fractie had kennis genomen van het wetsvoorstel

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), voorzitter, Roethof (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Stermerdink (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van der Camp (CDA), Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Alders (PvdA), Eisma (D66), Groenman (D66), Doelman-Pel (CDA), Van Muiden (CDA) en Leerling (RPF).

inzake de instelling van Europese Economische Samenwerkingsverbanden, dat in de toelichting (bij artikel 43 van de verordening) wordt aangeduid als een gemeenschapsrechtelijk experiment. Hij merkte op, dat het wetsvoorstel in de eerste plaats de juridische invalshoek belicht. Toch is het wetsvoorstel (terecht) mede ondertekend door de Minister van Economische Zaken. Daaruit vloeit voort, dat bij het kabinet zekere verwachtingen zullen leven ten aanzien van het gebruik dat van dit nieuwe fenomeen in het Nederlandse rechtspersonenrecht gemaakt gaat worden. Hieromtrent werd in het algemeen deel van de memorie van toelichting gezwegen. Dit lid zou het op prijs stellen daarover alsnog meer te vernemen. In dit verband stelde hij de volgende vragen.

In welke sectoren van het bedrijfsleven heeft het «groupement d'intérêt économique» succes gehad? Valt een soortgelijke ontwikkeling in Nederland te verwachten? Heeft de regering enig inzicht in welke mate bij het bedrijfsleven al plannen zouden bestaan hun huidige internationale samenwerking te formaliseren in een E.E.S.V.? Welke economische stimulans wordt van het opnemen van het E.E.S.V. in het nationale rechtspersonenrecht verwacht?

Er wordt gesproken over een Belgisch wetsvoorstel inzake groeperingen voor bedrijfseconomische samenwerking. Heeft dit wetsvoorstel ook daadwerkelijk wetskracht gekregen – uit de toelichting bij artikel 41 valt eerder het tegendeel af te leiden –? Zo ja, welke ervaringen zijn hiermee opgedaan? Zal die wet door de totstandkoming van de Verordening 2147/85 in feite achterhaald worden? Tenslotte vroeg hij naar de stand van zaken in EG-verband. Wordt in alle EG-lidstaten gewerkt aan de incorporatie van de E.E.S.V. in het nationale rechtsstelsel? Zo neen, kan worden aangegeven of daaraan specifieke oorzaken ten grondslag liggen?

B. Artikelsgewijze toelichting van de verordening

Artikel 2

Het E.E.S.V. komt het meest overeen met de Nederlandse rechtsvormen coöperatieve vereniging en de vennootschap onder firma, zo sprak het lid van de R.P.F.-fractie. Zijn hieraan nog praktische gevolgen verbonden, naast het bepaalde in artikel 24 van de verordening terzake van de onbeperkte en hoofdelijke aansprakelijkheid?

Artikel 3

Het lid van de R.P.F.-fractie zou een nadere concretisering van het ondersteunend karakter van de E.E.S.V. gaarne zien toegelicht aan de hand van enkele voorbeelden.

Artikel 4

Het lid van de R.P.F.-fractie informeerde naar de resultaten van het overleg tussen de minister van Financiën en de banken respectievelijk de verzekeringsmaatschappijen inzake de noodzaak van eventuele beperkende voorwaarden van het gebruik van de E.E.S.V. door deze instellingen. Hij zou het op prijs stellen wanneer daarbij tevens nader wordt ingegaan op een eventuele vermindering van controle mogelijkheden op deze instellingen vanwege veel verdergaande Europese samenwerking en zelfs integratie tussen in verschillende EG-lidstaten gevestigde instellingen.

Artikel 40

Het lid van de R.P.F.-fractie wees op een commentaar van het Nederlands genootschap van bedrijfsjuristen over de fiscale aspecten van het

E.E.S.V.. Het genootschap stelt bij brief van 13 oktober 1988, dat door de verordening niet wordt bepaald hoe de winst van het E.E.S.V. moet worden vastgesteld.

De leden van het E.E.S.V. kunnen er derhalve niet zonder meer van uitgaan, dat de winsten en verliezen die het E.E.S.V. aan hen toerekent ook daadwerkelijk door hun fiscus als maatstaf voor de heffing wordt aanvaard. Die onzekerheid zou kunnen leiden tot een minder frequente toepassing van het E.E.S.V.. Het genootschap dringt daarom aan op stappen van de Nederlandse regering teneinde een meer eënduidige betekenis van het winstbegrip in de verordening op te nemen. Gaarne vernam het lid van de R.P.F.-fractie of de regering daartoe mogelijkheden ziet. Of zal gewacht moeten worden op jurisprudentie van het Hof van Justitie van de gemeenschappen? Hij vroeg tevens in hoeverre deze problematiek afwijkt van de fiscale behandeling van concernwinsten.

C. Uitvoeringswet E.E.S.V. voor Nederland

Allereerst was de leden van de C.D.A.-fractie opgevallen dat hoewel terecht wordt geconstateerd dat de coöperatieve vereniging, qua opzet zeer dicht bij de E.E.S.V. staat, toch niet het jaarrekeningrecht van toepassing is verklaard. Alvorens de winst wordt verdeeld zal toch eerst vastgesteld moeten worden hoe groot deze is. Velen kunnen belang hebben, zeiden de leden van de C.D.A.-fractie, bij de publikatie van de jaarrekening of onderdelen daarvan. Nu de E.E.S.V. rechtspersoonlijkheid is toegekend, ontbreken de argumenten om in dit opzicht wel een gelijkstelling met de vennootschap onder firma te bewerkstelligen.

De memorie van toelichting constateert aldus vervolgens deze leden dat het inwendig bestel van het samenwerkingsverband wordt beheerst door het recht van de zetelstaat. Maar daar blijft het dan ook bij. Wanneer de oprichtingsakte over bepaalde zaken zwijgt kan men niet terugvallen op, zoals dit in de memorie van toelichting wordt genoemd, het achtergrondrecht van de zetelstaat.

De fiscale aspecten van de E.E.S.V. blijven op een aantal punten in het schemerduister zo waren de leden van de C.D.A.-fractie van oordeel.

De leden van de C.D.A.-fractie konden instemmen met het standpunt van de bewindslieden dat een E.E.S.V. als belastingplichtig voor de omzetbelasting kan worden aangemerkt indien deze zelfstandig aan het maatschappelijk verkeer deelneemt. Deze leden vroegen echter wat het standpunt van de bewindslieden is met betrekking tot de heffing van de kapitaalsbelasting. Kan nu de E.E.S.V. rechtspersoonlijkheid is toegekend de vrijstelling ex artikel 32 tweede lid van de Wet op belastingen van rechtspersonen nog worden toegepast? Voor de heffing van de loonbelasting voorzien de bewindslieden geen problemen, zo constateerden de leden van de C.D.A.-fractie. Toch rijst de vraag aldus deze leden of een E.E.S.V. over een vaste inrichting in de zin van artikel 6 tweede lid sub a Wet Loonbelasting 1964 in Nederland kan beschikken, nu alle winsten moeten worden toegerekend aan de leden? Is het niet gewenst, zo vroegen deze leden, op dit punt een bepaling op te nemen dat de in het buitenland gevestigde E.E.S.V. als inhoudingsplichtige aanmerkt, of is de staatssecretaris van Financiën voornemens in deze gevallen het bepaalde artikel 6 tweede lid sub b Wet Loonbelasting 1964 toe te passen.

De leden van de C.D.A.-fractie konden er op zichzelf mee instemmen met de conclusie dat gelet op de verordening, de E.E.S.V. zelve geen vennootschapsbelasting hoeft te betalen. Niettemin kwam deze leden een aanpassing van artikel 2 van de Wet Vennootschapsbelasting 1967 gewenst voor.

Op het terrein van het internationale belastingrecht waren naar het

oordeel van de leden van de C.D.A.-fractie met name veel vragen overgebleven.

Een buitenlandse partner in een vennootschap onder firma die in Nederland een bedrijf uitoefent wordt geacht binnen Nederland een onderneming uit te oefenen en wordt dienovereenkomstig belast. Hoewel bij een E.E.S.V. net zoals het geval is bij een V.O.F. de winst direct in de belastingheffing wordt betrokken wordt deze consequentie niet doorgetrokken bij de E.E.S.V., de partner wordt voor zijn aandeel in de winstsfeer hier te lande slechts belast indien hij over een vaste inrichting beschikt. Er voorts op wijzend dat mutatis mutandis dezelfde situatie aanwezig is met betrekking tot opbrengst van onroerend goeden vroegen deze leden dus of op deze wijze niet een nieuw lek in het leven is geroepen.

Vervolgens stelden de leden van de C.D.A.-fractie de positie van de E.E.S.V. in het kader van de verdragen ter voorkoming van dubbele belasting aan de orde. Sommige verdragen eisen, wanneer het gaat om het genieten van een reductie op de buitenlandse bronbelasting, dat de uiteindelijke gerechtigde tot de dividenden, rentebetalingen, (beneficial owner) in Nederland gevestigd is; andere verdragen kennen echter reductie reeds toe wanneer betaald wordt aan een Nederlands lichaam of natuurlijk persoon.

In het eerste geval zo constateerden deze leden is het de vraag of de buitenlandse autoriteiten bereid zullen zijn de teveel betaalde bronbelasting aan de E.E.S.V. te restitueren.

In het andere geval is het mogelijk dat uiteindelijk een derde (ook bij voorbeeld een «Luxemburgse Millioenenholding» een voordeel toekomt wat zeker door de verdragsluitende partijen niet is beoogd.

Veel van de hiervoor geschetste problematiek wordt – aldus de leden van de C.D.A.-fractie – opgeworpen doordat de E.E.S.V. rechtspersoonlijkheid is toegekend, dit terwijl de hoofdelijke aansprakelijkheid en de transparance fiscale op een grote gelijkenis met de V.O.F. duiden.

Deze leden vroegen dan ook om een nadere beschouwing op dit punt. Zij vroegen alsdan deze nadere studie niet te beperken tot de fiscale aspecten en tot de gevolgen met betrekking tot het vennootschapsrecht en het jaarrekeningrecht maar de consequenties ook met betrekking tot andere zaken van de wetgeving aan de orde te stellen bij voorbeeld waarom de E.E.S.V. niet geschikt kan zijn om het schade en/of levensverzekeringsbedrijf uit te oefenen. Tevens zouden deze leden gaarne vernemen hoe de medezeggenschap is geregeld in de Europese vennootschap.

Tenslotte vroegen deze leden of het de regering bekend is op welke termijn een verordening ter regeling van de Europese N.V. te verwachten is.

Van groot belang vonden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat vaststaat, dat het toepasselijke sociale, arbeids- en mededingingsrecht van Nederland en de EG op E.E.S.V.'s, gevestigd in Nederland onverkort van toepassing is. Het staat dus vast dat via E.E.S.V.'s geldende nationale wetgeving terzake niet kan worden omzeild door bij voorbeeld een E.E.S.V. elders in de Gemeenschap te vestigen, maar hier toch veel activiteiten te laten ontplooiën en personeel te hebben. Hoe staat het in dit verband met de verbindendheid van c.a.o.'s voor een bepaalde bedrijfstak. Vallen E.E.S.V.'s in een bepaalde bedrijfstak onder algemeen verbindende c.a.o.'s, zo vroegen deze leden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stemden in met de keuze van de regering om de E.E.S.V. duidelijk rechtspersoonlijkheid te geven.

De leden hadden kennis genomen van het oordeel van de Minister van Financiën, zoals nader uiteengezet in het nader rapport aan de Koningin naar aanleiding van het advies van de Raad van State, over de

mogelijkheid bepaalde categorieën van natuurlijke personen, vennootschappen of andere juridische lichamen uit te sluiten of te beperken. Het gaat hier dan in de eerste plaats om banken en verzekeringsmaatschappijen. Deze leden meenden dat dit probleem gezien diende te worden in samenhang met de discussie over de liberalisering van financiële dienstverlening binnen de EG. Deze discussie is nog in volle gang en de leden wilden nog niet vooruit lopen op de conclusies die daar getrokken worden.

In ieder geval, zo meenden zij, moet de mogelijkheid van toezicht, ingevolge de op blz. 7 van de memorie van toelichting genoemde wetten niet op voorhand door Nederland worden uitgesloten.

Zij beraadden zich nog op eventuele amendementen terzake, waarbij zij de verdere discussie inzake de liberalisering van financiële dienstverlening van groot belang achtten. Zij verwezen naar de standpunten die door de P.v.d.A.-fractie terzake in het overleg met de regering zijn ingenomen.

Artikel 4 van de Verordening bepaalt de beperkingen voor het E.E.S.V., wat betreft de samenstelling van zijn leden. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen, waarom geen gebruik is gemaakt van de mogelijkheid te bepalen dat een E.E.S.V. niet meer dan 20 leden mag hebben (derde lid). De memorie van toelichting is hierover nogal summier. Immers men zou zich een E.E.S.V. kunnen voorstellen met vele, vele leden, dat zich ten doel stelt de activiteiten van de leden te verhullen, zeker als deze zich op deelterreinen van hun economische activiteit afspelen. Of is de regering van oordeel, dat de hoofdelijke aansprakelijkheid van de leden voldoende garantie biedt tegen eventuele malafide praktijken, zo vroegen deze leden. Artikel 16 van de Verordening regelt de organen van het E.E.S.V.. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of het E.E.S.V. een Raad van Commissarissen kan hebben, die anderen zijn dan de leden, die uiteindelijk alle besluiten ten behoeve van het E.E.S.V. kunnen nemen. Artikel 16, eerste lid opent deze mogelijkheid. Wat is dan de juridische verantwoordelijkheid van deze Commissarissen, die van belang is in verband met de toepassing van «misbruikwetgeving».

Wat betreft de toepassing van het enquêterecht, zoals bepleit door de SER vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie of dit recht eventueel niet in Europees verband geregeld diende te worden. Indien men de argumenten van de Commissie vennootschapsrecht terzake zou volgen, zou dit wel voor de hand liggen. Immers het samenwerkingsverband als prille Europese «vennootschap» zou aan vergelijkbare regels moeten worden onderworpen als Nederlandse rechtspersonen. Hetzelfde geldt, mutatis mutandis voor het vraagstuk van de jaarrekening. Het maakt daarbij natuurlijk verschil of de leden van de E.E.S.V. natuurlijke personen of rechtspersonen zijn. Is over deze vragen Europees overleg gaande, zo vroegen de leden, daarbij denkend aan de politieke discussies over de Europese Vennootschap.

Over de fiscale aspecten van de E.E.S.V. hadden de leden de volgende opmerkingen en vragen: De E.E.S.V. zelf kan geen winst maken, maar is wel een commerciële onderneming. Zij beoogt immers de winst van de leden te vergroten. Zij kunnen afspreken de winst op bepaalde wijze te verdelen (artikel 21 eerste lid Verordening). Biedt dit artikel niet de mogelijkheid dat leden winststromen sturen naar landen met lage Vermogensbelasting- en inkomensbelastingtarieven? Het resultaat van de werkzaamheid (artikel 40), bij voorbeeld in Nederland, waarbij een Nederlands lid veel werk verricht, valt echter toe aan een lid in lidstaat X, dat bij voorbeeld een dochter is van de Nederlandse onderneming. Biedt deze constructie geen mogelijkheid tot belastingontwijking, zo vroegen de leden van de fractie van de P.v.d.A. Zij zagen geen beletselen voor een dergelijke constructie. Is hiermee rekening gehouden, was de vraag van deze leden?

Zij vroegen ook waarom niet gereageerd was op het standpunt van de Commissie Vennootschapsrecht, dat een oprichtingsakte van een E.E.S.V. notarieel verleden moet worden.

Het lid van de R.P.F.-fractie meende, dat waar het hier gaat om een gemeenschapsrechtelijk experiment, de keus uiteindelijk terecht is gevallen op een afzonderlijke uitvoeringswet voor het E.E.S.V.. Bovendien zou het E.E.S.V. een meer contractueel dan een institutioneel karakter hebben. Dit lid wees er wel op dat het E.E.S.V. zelfstandig (als rechtspersoon) aan het rechtsverkeer kan deelnemen. Hij vroeg daarom of een buitenstaander die met een E.E.S.V. zaken doet dit verschil zo essentieel acht. Hoe zwaar tilt de regering aan het bezwaar dat ogenschijnlijk sprake is van gelijksoortige rechtspersonen? Meent zij dat door het verplicht voeren van de afkorting E.E.S.V. in de naam, de schijn van gelijkstelling met «volbloed» Nederlandse rechtspersoon voldoende wordt vermeden?

Dit lid achtte het wenselijk dat inzake de oprichting van een E.E.S.V. (meer) duidelijkheid wordt gegeven op welke wijze de oprichting dient te geschieden. Is hiervoor, in navolging van de oprichting van andere rechtspersonen, oprichting bij notariële akte vereist? Zo neen, waarom is daarvan afgezien?

Dit lid achtte het juist de E.E.S.V. onder de werking van de misbruikbepalingen inzake rechtspersonen te brengen. De negatieve ervaringen met onder andere BV's verdienen geen herhaling, voorkomen is beter dan genezen. Is overigens al meer bekend omtrent de toepasselijkheid van het enquêterecht op een E.E.S.V.?

Tenslotte maakte de commissie nog de volgende opmerkingen:

A. Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek

1. In artikel 3 zou «lid 1» moeten worden vervangen door: eerste lid (aanwijzing 25).

2. In artikel 4 zou «lid 2» moeten worden vervangen door: , tweede lid, (aanwijzing 25).

3. In artikel 6 zou «lid 1» moeten worden vervangen door: , eerste lid, (aanwijzing 25).

4. In artikel 10, aanhef, zou na «Wet op de economische delicten» moeten worden ingevoegd: (Stb. 1950, K258) (aanwijzing 32).

B. Overige opmerkingen

1. Na artikel 9, onderdeel F, zou een nieuw onderdeel Fa moeten worden ingevoegd, luidende:

Fa. In artikel 17a wordt «9a, derde lid» vervangen door: 9b, vierde lid.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Coenen